

Posudek vedoucí magisterské práce

Název práce: Asistovaný kontakt rodičů a dětí

Autorka: Lenka Oravcová

Studijní obor: Křesťanská krizová a pastorační práce – Diakonika.

Vedoucí práce: PhDr. Hana Janečková PhD., Evangelická teologická fakulta UK, katedra PSP

Předložená diplomová práce představuje 94 stran teoretického pojednání a 83 stran popisu kvalitativního empirického výzkumu, což dvojnásobně překračuje doporučený rozsah. Na dalších 10 stranách uvádí autorka prostudovanou literaturu, která čítá 55 titulů v českém jazyce a 24 internetových zdrojů. Z toho pouze tři tituly jsou cizojazyčné.

Navzdory přehnané délce diplomové práce je třeba konstatovat, že po stránce uchopení tématu, formy zpracování, výzkumné metody a naplnění cíle splňuje práce požadovaný standard a v mnoha směrech představuje unikátní dílo, které smysluplně shrnuje jinak velmi roztržštěnou, nepřehlednou a nepopsanou oblast. Autorka prokazuje svůj hluboký zájem o problematiku rodiny v krizi a pomoci dětem v situaci rozpadu rodiny. **Cílem práce je zmapovat zkušenosti aktérů asistovaných kontaktů na území Zlínského kraje.** Vedle teoretického poznání problematiky chce autorka pomocí metod zakotvené teorie uskutečnit kvalitativní výzkum ve Zlínském kraji.

V teoretické části autorka nejprve prezentuje téma rodiny a ve stručnosti vnáší i biblický pohled. Logicky se dále zabývá proměnami rodiny jakožto instituce, krizí a rozpadem rodiny, problematikou rodičovství. Druhá kapitola většinou srozumitelným způsobem a podrobně vysvětluje problematiku asistovaných kontaktů a upozorňuje na legislativní nouzi v této oblasti, kterou podrobně analyzuje. Definiuje důležité pojmy, jako je styk s dětmi, zájem dítěte, a to jak z pohledu zákona, tak i z hlediska vývoje těchto konceptů. Pokouší se o typologii asistovaných kontaktů, popisuje jejich důvody a funkce. Třetí kapitola detailně mapuje celý proces asistovaných kontaktů, od přípravné fáze, až po závěrečné hodnocení. Zpracovává téma multidisciplinárního týmu a aktérů asistovaných kontaktů. Je třeba ocenit i snahu autorky získat vhled do zkušeností některých dalších zemí a v páté kapitole popsat tzv. Cochemovský model uplatňovaný v Německu. Autorka pečlivě identifikuje všechny způsoby poskytování služby asistovaných kontaktů v našich podmínkách a upozorňuje na nástrahy a rizika vyplývající z nedostatečné legislativní opory. V rozporuplně nastavené zákonné úpravě sociálních služeb, vidí komplikace pro realizaci asistovaných kontaktů. V 6. kapitole pak představuje svůj výzkumný projekt a přináší jeho výsledky a 7. kapitola uzavírá dílo shrnutím a diskusí získaných výsledků.

Přes nesporné přínosy práce při její četbě rušivě působí nevyrovnanost kvality zpracování dané problematiky. Ke zlomu dochází v kap. 2.3. a 2.4, které se snaží ne dosti přesvědčivě odlišit „okolnosti a důvody“ pro asistované kontakty. Zejména pak kapitoly 2.5 – 2.6 jsou více méně převzaté od Matouška, ale velmi chaoticky a bez hlubšího pochopení Matouškova způsobu třídění asistovaných kontaktů.

Také kapitola 4.1. o multidisciplinární spolupráci nepřesvědčuje. Přináší tvrzení, která se tváří jako obecné pravdy, přitom však jsou za nimi myšlenky několika autorů pod vedením editorky Sešitu sociální práce č. 3/2015 Pavly Kodymové. Citace je tedy v tomto případě neúplná a zamlčuje autory, z jejichž článků studentka čerpá.

Podobný problém se týká 5. kapitoly o Cochemovském modelu, která se opírá o neúplně nebo nepřesně citované zdroje. S ohledem na zaměření a cíl diplomové práce se rozsah textu o Cochemovském modelu jeví jako přemrštěný (celých 10 str.). Podstatná informace o tom, že dobře nastavená a fungující mezioborová spolupráce, na níž tento model stojí, by mohla přispět k redukci potřeby asistovaných kontaktů, v rozsáhlém textu zapadá, a jeho reflexe v závěrečné diskusi je minimální.

Začátek **empirické části** se autorce nevydařil, zdá se, že se ztrácí v jazyce, nedokáže se jasně vyjádřit, nerozumí odborným výrazům, které používá. Hovoří o „projektu kvalitativní výzkumné strategie“. Zabývá se (znovu jako v teoretické části, a tedy zbytečně) „tématem asistovaných kontaktů“ a stanovuje si „teoretický výzkumný rámec“. V rámci „teoretické výzkumné strategie“ chce zjišťovat zkušenosti pracovníků a pro zkoumání výzkumného problému volí „induktivní logický princip“, citované výroky komunikačních partnerů (významové jednotky, kódy) označuje slovem „pojmy“ a hovoří o „modelu kódovacího paradigmatu“. Používá jazyk, který nedává smysl a svědčí o potížích autorky porozumět jazyku metodologické literatury, a tedy tomu, jak bude zvolené téma zkoumat a k čemu jí bude zvolená metoda sloužit. Vlastní terénní sběr dat však autorka zvládla, získaná data dokázala pečlivě analyzovat a interpretovat a metodu zakotvené teorie, byť spíše mechanicky a ryze formálně, aplikovat. Výsledky použité metody, doplněné o jednodušší tematickou analýzu, se odrážejí v závěrečné diskusi a shrnutí.

Celkově by výzkumné části prospělo větší propojení analýzy a interpretace přeepsaných rozhovorů, které jsou provedeny velmi svědomitě (kap. 7.2.), se závěrečným shrnutím a diskusí (kap. 7.3.). Diskusní část se však odklání se od zakotvené teorie, pomíjí vygenerované kategorie a uchyluje se k prosté tematické analýze, jejíž výsledky porovnává s výsledky podobné analýzy, která byla realizována v Jihomoravském kraji. Změnu svého přístupu autorka nenahlíží. Zaměřuje se na popis procesů a opírá se přitom o generalizované výpovědi svých respondentů (z rozhovorů vyplynulo, dle respondentů jsou, respondenti doporučovali, kriticky se vyjadřovali k...). Využívá též dokumentů a metodických materiálů kraje. Výsledky obou výzkumů, které popisují objektivní realitu, jsou promíchány s doporučeními, jak by měl Kraj a MPSV konat a co díky tomu různí aktéři mohou a nemohou dělat (s. 170 – 171), mizí tak srozumitelná časová osa a směřování k cíli výzkumu, tj. zmapování situace. Autorka často nerozlišuje co je popsána (mapovaná, z výzkumu plynoucí) realita, co jsou názory (pohledy) respondentů a co jsou stanoviska (návrhy) autorky (případně jiných autorů). Práce vyúsťuje v návrh multidisciplinární spolupráce aktérů, vyjmenovává profese, které by se měly sejít u kulatého stolu. Postrádám však zamyšlení nad **smyslem a cílem této spolupráce** a vyjednávání, které by šlo dál, nad rámec asistovaných kontaktů, dokonce k potlačení potřeby asistovaných kontaktů, jak naznačuje Cochemovská praxe.

Celková úroveň písemného projevu je poznamenána řadou nepřesností a nejasností, vyskytují se závažné gramatické a zejména stylistické nedostatky. Jako jeden příklad za všechny uvedu kapitolu 2.5, která je nesrozumitelná jako celek, nedokáže vysvětlit, co se rozumí pod pojmem „typ asistovaného kontaktu“. Jiným příkladem je úvod empirické části zmíněný výše.

Nemohu pominout závažné nedostatky v **práci s literaturou**. I když obecně lze říci, že autorka pracuje se zdroji a literaturou hojně, svědomitě a účelně, v mnoha případech se dopouští zcela zásadních chyb. Především některé z použitých publikací nelze dohledat v seznamu literatury. Jde zejména o stěžejní knihu Oldřicha Matouška a kol. „Děti a rodiče v rozvodu“ (2015), která je hojně citovaná v celé teoretické části diplomové práce. Také Slavík, 1998 (s. 12) nemá uvedenou plnou citaci v seznamu literatury. Další závažný zdroj, u kterého chybí plná citace je Rudolph, 2014, z něhož autorka čerpala většinu svých informací o Cochemovském modelu. Plná citace s uvedením stran také chybí u odkazu na editorské dílo Rogaleiczové a Cirbusové (nesprávně citované pod Úřadem pro mezinárodně právní ochranu dětí). Také odkaz v textu na AUGUR Consulting nekorresponduje s citačním údajem v seznamu literatury, je obtížné zdroj najít, navíc chybí uvedení stran, ze kterých autorka čerpá. Chybí rovněž zdroj, ze kterého čerpala autorka „Novelu zákona o sociálních službách, 2017“, o níž mluví na s. 176. Navíc se jedná nejspíše pouze o návrh novely. Problémem jsou citace z internetových zdrojů a nepropojení citací v textu se seznamem literatury, což nepříjemně ovlivňuje dohledatelnost těchto zdrojů. To se týká např. odkazu na Metodické doporučení MPSV, Úmluvy o právech dítěte nebo Úmluv o styku s dětmi. I internetové zdroje by měly být citovány podle citační normy, jednotně a měly by být součástí celkového seznamu literatury. Vzhledem k četnosti použitých zákonných norem by bylo vhodné, aby autorka vytvořila samostatný seznam těchto norem (např.

zákon č. 99/1963 nebo zákon č. 292/2013 není vůbec uveden v seznamu literatury). Při citování z legislativních zdrojů, včetně Úmluv, je třeba vždy specifikovat místo, kde se uvedená citace nachází (např. číslo článku v Úmluvě na s. 34).

V seznamu zkratk (autorkou označených jako „symboly“) by bylo vhodné uvést i zkratky biblické. V práci chybí příloha s přepisy realizovaných rozhovorů a nikde není ani informace, kde jsou tyto přepisy k dispozici.

Závěr:

Velkým problémem této práce je nepřijatelný rozsah, který by sám o sobě mohl být důvodem k jejímu nepřijetí. K tomu přistupuje množství nedostatků v práci s literaturou a s jazykem, které jsou důvodem nesrozumitelnosti některých pasáží práce.

Přesto autorka diplomové práce prokazuje, že problematiku asistovaných kontaktů dobře zná, přistupuje k její realizaci v České republice kriticky a na základě vlastního kvalitativního výzkumu ve Zlínském kraji dospívá k důležitým závěrům a návrhům řešení. Lze říci, že v zásadě svůj cíl zmapovat zkušenosti aktérů asistovaných kontaktů na území Zlínského kraje splnila.

Práci proto **doporučuji k obhajobě**. Vzhledem k závažným nedostatkům navrhuji **hodnocení D – E**.

Otázky k diskuzi:

1. Domníváte se, že u nás existuje šance rozvinout mezioborovou spolupráci na bázi Cochemovského modelu, která by konec konců přispěla k redukci potřeby asistovaných kontaktů? Co můžou organizace (aktéři) asistovaných kontaktů udělat pro rozšíření Cochemovského modelu?
2. Co dělají aktéři asistovaných kontaktů ve Zlínském kraji pro to, aby vznikla mezioborová spolupráce, zrodily se mezioborové týmy, co jim brání, aby mezi sebou více komunikovali?
3. Co vede aktéry k tomu, že se pouštějí do agendy, která je nad jejich síly? Proč pomáhají, když často nevědí jak? Proč se nechají tlačit do modelu, který představuje servis rozhádaným rodičům a přebírají za ně zodpovědnost za blaho dítěte? Kde se zde vzaly prvky konzumerizmu (v dohodě o AK se řeší místo setkání, rodiče „požadují“ zakomponovat stravu dítěte)?

V Praze 3.9.2018